TRAFIKVERKET

GESTALTNINGSPROGRAM I VÄGPLAN

E18 Ekebykorset

Karlskoga Kommun, Örebro Län

GRANSKNINGSHANDLING 2017-11-06

Objektnummer: 152644

Trafikverket
Postadress: Box 1333, 701 13 Örebro
E-post: trafikverket@trafikverket.se
Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Gestaltningsprogram, E18 Ekebykorset
Författare: Maria Dolk, Loxia
Dokumentdatum: 2017-11-06
Ärendenummer: TRV 2017/81416
Objektsnummer: 152644
Uppdragsnummer: 15028
Kontaktperson: Alexander Dufva, projektledare Trafikverket

Innehåll

1 INNEHÅLL 3
2 SAMMANFATTNING 5
3 INLEDNING 6
3.1 Projektbeskrivning 6
3.2 Projektmål 7
3.3 Gestaltningsprogram 7
3.4 Arkitekturpolitiska mål 8
4 RESULTAT FRÅN LANDSKAPSANALYS. 9
4.1 Fördjupad stads- och landskapsanalys genom Karlskoga 9
4.2 Analys av Ekebykorset 14
5 GESTALTNINGSMÅL 20
6 UTFORMNINGSFÖRSLAG 22
6.1 Väg och cirkulationsplats 22
6.2 Gång- och cykelväg 26
6.3 Bullerskyddsåtgärder 27
6.4 Vegetation 27
6.5 Utrustning 30
6.6 Skyltning 31
6.7 Belysning 31
7 DRIFT OCH UNDERHÅLL 32
8 REKOMMENDATIONER INFÖR FORTSATT ARBETE 32

2. Sammanfattning

Denna vägplan avser E18 Ekebykorset Karlskoga i Örebro län. Ekebykorset ligger i Karlskoga längs med väg E18. E18 är en nationell väg mellan Oslo och Stockholm. E18 är Mellansveriges viktigaste stråk i öst-västlig riktning och en god framkomlighet längs hela E18 är viktig. Sträckan genom Karlskoga är en av de sista ”flaskhalsarna” med många konfliktpunkter i detta stråk och det är därför av mycket stor vikt att förbättra standarden. Korsningen är en av de mest olycksdrabbade på genomfarten varför åtgärdsbehov finns för ökad trafiksäkerhet.

För genomresande trafikanter upplevs det som om det tar lång tid att passera genom Karlskoga och att man inte får riktigt kontakt med staden. Hela genomfarten har dubbla filer i vardera riktningen och ger intrycket av att vara en motorväg eller just en genomfart av hög dignitet.

E18:s storskaliga landsvägrum möter Karlskoga gaturum med en mer småskalig karaktär. Ekebykorset är den första plankorsningen på E18 när trafikanter kommer in i Karlskoga västerifrån. Korsningen utgörs idag av en signalreglerad fyrvägskorsning i plan, där lokalgatorna Selma Lagerlöfs väg och Skrantahöjdsvägen ansluter till E18 från norr respektive söder. De korsande lokalgatorna har gång- och cykelbanor på båda sidorna. Den aktuella korsningen är en komplicerad vägmiljö med stor trafikvolym i alla riktningar och där även oskyddade trafikanter passerar över E18 via signalreglerade övergångställen.

Målet med projektet är förbättrad trafiksäkerhet för samtliga trafikantgrupper samt att förbättrad framkomlighet för oskyddade trafikanter.

En cirkulationsplats anläggs på E18 vid Ekebykorset med två anslutande lokalvägar samt en planskild passage för gång- och cykeltrafik på östra sidan om den nya cirkulationsplatsen.

Detta gestaltningsprogram ingår i Trafikverkets vägplan för projektet och ska skapa en samsyn hos alla inblandade för projektets utformningsprinciper. Gestaltningsprogrammet ska föra vidare de tankar och idéer som genomsyrat vägplaneprocessen till nästa fas av projektering som är bygghandling.

Övergripande gestaltningsmål är att utformningen av cirkulationsplatsen och gång- och cykelporten vid Ekebykorset ska bidra till ett ökat intryck av stadsmässighet och en tydlig och välordnad stadsentré. Målsättningen med gestaltningen av platsen är att skapa en trygg, överblickbar och stadsmässig utformning för samtliga trafikanter.

Utformningen av den nya cirkulationsplatsen vid Ekebykorset samordnas med övriga genomförda utbyggnads etapper av E18 genom Karlskoga för att skapa enhetlighet och ett helhetsgrepp för upprustning av genomfarten.

Användningen av vegetation är ytterst viktig för helheten i projektet. Ny sammanhängande vegetation bidrar till att markera vägrummet och skapa en tydlig gräns mellan vägens yttre och inre rum. Att minska ner vägrummets bredd bidrar också till en minskad hastighet och att annonsera entrén till staden.

3. Inledning

3.1 Projektbeskrivning

Denna vägplan avser E18 Ekebykorset Karlskoga i Örebro län. Ekebykorset ligger i Karlskoga längs med väg E18. E18 är en nationell väg mellan Oslo och Stockholm. E18 är Mellansveriges viktigaste stråk i öst-västlig riktning och en god framkomlighet längs hela E18 är viktig. Sträckan genom Karlskoga är en av de sista ”flaskhalsarna” med många konfliktpunkter i detta stråk och det är därför av mycket stor vikt att förbättra standarden. Korsningen är en av de mest olycksdrabbade på genomfarten varför åtgärdsbehov finns för ökad trafiksäkerhet.

De åtgärder som presenteras i den nu aktuella vägplanen har aktualiserats av följande brister i transportsystemet:

- Trafiksäkerhets- och framkomlighetsproblem på E18 i Karlskoga.
- Aktuell korsning saknar planskildhet för gång- och cykeltrafiken som ska passera E18.
- Längs aktuell korsning finns bebyggelse i vägens närområde som kan utsättas för ljudnivåer överskridande gällande riktvärden.

Bild 1. Ekebykorset ligger i västra delen av Karlskoga. (Lantmäteriet)

Den föreslagna utbyggnaden omfattar en ombyggnad av korsningen till en cirkulationsplats samt en gång- och cykelport för korsande oskyddade trafikanter på den östra sidan om korsningen. Gång- och cykelporten ansluts till befintlig gång- och cykelväg längs med E18, Selma Lagerlöfs väg och Skrantahöjdsvägen.

3.2 Projektmål

Ändamålet med projektet är att bygga bort den signalreglerade korsningen och ersätta den med en cirkulationsplats.

Målet med åtgärden är förbättrad trafiksäkerhet för samtliga trafikantgrupper samt att förbättrad framkomlighet för oskyddade trafikanter. En cirkulationsplats anläggs på E18 vid Ekebykorset med två anslutande lokalvägar samt en planskild passage för gång- och cykeltrafik på den östra sidan av den nya cirkulationsplatsen.

Övriga projektmål är:

- Trafikverkets intention är att ha en helhetssyn på väg- och järnvägsanläggningarna för att uppnå en effektiv drift, ett underhållsvänligt samt kostnadseffektivt väg- och järnvägssystem. Alla förändringar, ny- och reinvesteringar i anläggningen utförs ur ett LCC perspektiv med målsättning att minimera livscykelkostnaderna. Alla förändringar i anläggningen utförs även med målsättningen att minska energianvändning och utsläpp av koldioxid i ett livscykelperspektiv.
- Målsättningen för den färdiga anläggningen är att underhåll och felavhjälpning kan utföras på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Målsättningen vid investering ska vara att den sker på ett effektivt, miljömässigt och arbetsmiljömässigt riktigt sätt. Enkla och standardiserade lösningar kan väljas när de uppfyller efterfrågad funktion.

3.3 Gestaltningsprogram

Detta gestaltningsprogram ingår i Trafikverkets vägplan för E18 Ekebykorset, Karlskoga Kommun, Örebro Län.

Gestaltningsprogram upprättas för alla vägprojekt för att säkra en hög arkitektonisk kvalitet i väghållningen i enlighet med regeringens krav. Enligt väglagen (1999) ska en estetiskt tilltalande utformning eftersträvas och hänsyn tas till stadsbild, landskapsbild samt natur- och kulturvärden.

Frågor som behandlas i gestaltningsprogrammet:

- Hur påverkas landskapsbilden? Hur påverkar ombyggnaden av korsningen staden och den bebyggelse som vägen går igenom?
- Vilka befintliga estetiska värden i omgivningen ska särskilt beaktas och bevaras?
- Vilka gestaltningsaspekter är viktiga för att ombyggnaden ska ge ett gott eftermäle?

Gestaltningsprogrammet ska skapa en samsyn hos alla inblandade för projektets utformningsprinciper. Gestaltningsprogrammet ska föra vidare de gestaltningsmål och krav som genomsyrat vägplaneprocessen till nästa fas av projektering som är bygghandlingen.

Gestaltningsprogrammet knyter an till utformningsfrågor med hänsyn till staden och landskapet med sina natur- och kulturvärden. Vägens inre och yttre rum behandlar trafikantens närmiljö och vägens relation till det omgivande landskapet. Trafikanten har vägens inre rum

nära inpå sig, det är en del av trafikantperspektivet.

Det inre rummet präglas av vägutrustning, t.ex. skyltar, vägräcken, belysningsstolpar, bullerskydd och stödmurar. En del av elementen i det inre rummet påverkar även det yttre rummet. Exempelvis påverkar bullerskyddsskärmar vägens relation till omgivningen genom att skära av visuella och fysiska samband.

Vägens yttre rum relaterar till åskådarperspektivet där vägen blir en konstant del av det omgivande landskapet. En så tilltalande miljö som möjligt ska skapas för betraktaren vid sidan av vägen. Utformning av vägens yttre rum har också en tydlig koppling till arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen för projektet. Hänsyn tas till betydelsefulla områden som bevaras så långt som möjligt och kompensationsåtgärder blir en del av utformningen.

3.4 Arkitekturpolitiska mål

Riksdagen fastställde 1998 regeringens förslag ”Framtidsformer” (Prop. 1997/98:117), för att främja god arkitektur och formgivning. Följande sex nationella mål har angivits av regeringen för arkitektur och formgivning och är i tillämpliga delar aktuella för gestaltning och markanvändning i vägars närområde:

- Arkitektur, formgivning och design ska ges goda förutsättningar för sin utveckling.
- Kvalitet och skönhetsaspekter ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden.
- Kulturhistoriska och estetiska värden i befintlig miljö ska tas tillvara och förstärkas.
- Intresset för hög kvalitet inom arkitektur, design, formgivning och offentlig miljö ska stärkas och breddas.
- Offentligt och offentligt understött byggande, inredande och upphandlande ska på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor.
- Svensk arkitektur, formgivning och design ska utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete.

4. Resultat från landskapsanalys

Utgångspunkten för landskapsanalysen har varit befintlig kunskap som funnits hos Länsstyrelsen och Karlskoga Kommun samt Trafikverkets tidigare utredningar och information från samråd med boende, näringsidkare och föreningar.

Även ny information som framkommit till följd av samråd, undersökningar och utredningar och platsbesök under projekteringens gång har arbetats in i landskapsanalysen.

4.1 Fördjupad stads- och landskapsanalys genom Karlskoga

För genomresande trafikanter upplevs det som om det tar lång tid att passera genom Karlskoga och att man inte får riktigt kontakt med staden.

Hela genomfarten har dubbla filer i vardera riktningen och ger intrycket av att vara en motorväg eller just en genomfart av hög dignitet. Några korta sträckor är enfiliga men endast för att de målats så, utformningen och vägrum-

Bild 2. Karaktärsområden utmed E18 genom Karlskoga.

Landmärke

Utblick

Trafikplats/korsning/cirkulationsplats

mets bredd är avsett för dubbla filer.

Utformningen på räcken och mittremsa varierar från kraftiga balkar och asfalterad mittremsa på de äldre sträckorna till rörräcken och buskplanteringar på de ombyggda delarna. Mittrefug med klippt gräs och utan räcke förekommer också. Den nära en mil långa sträckan genom Karlskoga varierar även vad gäller topografi, bebyggelse och vägstandard. Sträckan kan delas upp i ett antal mindre karaktärsområden beroende på skiftande förutsättningar och karaktär.

Nedan följer en analys från Trafikplats Odlingen i väster fram till korsningen med Filipstadsvägen vid Timsälven.

Karaktärsområden

Trafikplats Odlingen

Entrén till Karlskoga är diffus och otydlig. Från väster är vägrummet slutet med uppväxt blandskog på ömse sidor om E18. Vid trafikplats Odlingen öppnar skogen upp sig och trafikanten möts av stora öppna gräsytor, lövträdsdungar och spridda industribyggnader. Trafikplatsen är storskalig och i princip utformad som två planskilda T-korsningar. Maskinvägen ansluter till E18 norrifrån och Västerleden ansluter söderifrån, båda utgör delar i stadens ringledssystem. E18 ligger på bank, högre upp än omgivningen, så trafikanter som färdas på vägen får utblickar åt båda håll över det omgivande landskapsrummet.

Vägbelysningen börjar strax innan trafikplatsen och E18 har mittseparering av linjeräckestyp placerat i en mittrefug av gräs. Sidoräcken är s.k. W-räcken.

Sträckan mellan trafikplats Odlingen och Ekebykorset

Vidare in mot staden sluter sig vägrummet åter och avgränsas med planterade trädridåer på båda sidor om vägen. Mellan trädstammarna kan trafikanten skymta bostadsbebyggelse på den norra sidan och småskalig industri på den södra sidan. Tre punkthus sticker upp ovanför trädridån och utgör ett landmärke som signalerar att man närmar sig staden.

Bild 3. Trafikplats Odlingen är öppen och storskalig. (Google maps)

Bild 4. Sträckan mellan Odlingen och Ekebykorset kantas av vegetationsrider. Punkhus sticker upp som landmärken. (Google maps)

Ekebykorset

Ekebykorset är en signalreglerad korsning i plan och den första plankorsningen när man-kommer in i Karlskoga från väster.

Utförligare analys och beskrivning av Ekebykorset följer i nästa kapitel, 4.2 Analys av Ekebykorset.

Sträckan mellan Ekebykorset och Stora rondellen

Även på sträckan mellan Ekebykorset och Stora rondellen domineras karaktären kring vägen av täta trädridåer på båda sidor som begränsar trafikanternas möjlighet till utblickar. Hela sträckan från trafikplats Odlingen till Stora rondellen är spikrak och nästintill plan vilket ger en relativt monoton upplevelse för den som färdas utmedvägen.

Bild 5. Sträckan mellan Ekebykorset och Stora rondellen kantas av vegetation.

På norra sidan löper en gång- och cykelväg parallellt med E18. Den separeras från vägen med en gräsrefug. E18 har även mittrefug av klippt gräs. Mitträcke och sidoräcken är av W-räckestyp.

Stora rondellen

Stora rondellen är en cirkulationsplats med fem anslutningar. E18 i östlig och västlig riktning, väg 205 och väg 243 mot söder, väg 205 mot nordväst och Centrumleden mot nordost. Väg 243 följer E18 mot öster. Från öster finns även ett planskilt körfält mot söder (den s.k. Degerforsfilen) under och igenom cirkulationsplatsen. Miljön är komplex med ett flertal körfält där anslutningarna har varierande utformning.

Bild 6. Stora rondellen med böljande gräslandskap och träddungar. (Google maps)

Mittytan är modellerad som ett landskap med böljande gräskullar och träddungar.

Vid Stora rondellen öppnar vägrummet upp sig och trafikanten får utblick. I öster syns siluetten av centrumbebyggelsen.

Sträckan mellan Stora rondellen och cirkulationsplatsen vid Viaduktgatan

Det är för den som färdas på E18 lätt att missa centrum i Karlskoga. Parallellt med E18, ungefär från Stora rondellen i väster till Timsälven i öster, löper en icke elektrifierad järnväg.

Precis i anslutning till stadskärnan är banvallen som högst och stödmurar skärmar av stora delar av centrumbebyggelsen från E18. Till exempel Karlskoga kyrka som ligger nära vägen är svår att upptäcka för trafikanter på E18.

På södra sida om E18 skyms bebyggelsen och eventuella utblickar över sjön Möckeln av en tät vegetationsridå. På sista biten in mot cirkulationsplatsen vid Viaduktgatan löper ett högt bullerskyddsplank precis intill E18.

Viaduktgatan

Viaduktrondellen är en cirkulationsplats med koppling till Karlskoga centrum. Norra Viaduktgatan som ansluter till cirkulationsplatsen utgör huvudtillfart till stadskärnan och de centrala delarna av staden. McDonalds och Max ligger i direkt anslutning till cirkulationsplatsen. För genomresande trafikanter fungerar restaurangerna som landmärken och avisering till centrum.

Det bullerskyddsplank som finns på söder sida om E18 består vid Viaduktgatan av glas så trafikanterna kan få en glimt av sjön Möckeln.

Rondellen består av ytor av smågatsten, singelytor i olika grå toner samt perennplanteringar avgränsade med kortenstålskanter. Viaduktrondellen saknar konstnärlig utsmyckning utöver blomsterarrangemang. Även intilliggande parkytor som anlades i samband med att korsningen vid Viaduktgatan byggdes om för ett tiotal år sedan håller god gestaltning.

Mittrefugerna på E18 är planterade med låga buskar och avgränsas med rörräcken.

Sträckan mellan Viaduktgatan och Timsälven

Sträckan från Viaduktgatan fram till Stallbacken rustades upp samtidigt som cirkulationsplatsen vid Viaduktgatan byggdes om.

Första biten av sträckan ramas in av bullerskyddsplank på båda sidor om vägen.

Vid Boforsområdet blir omgivningen öppnare, särskilt på södra sidan och vägen. Vägen ligger här högre än omgivningen så trafikanterna kan skönja Möckeln i några punkter. Det förutsätter dock att man medvetet fokuserar för att se en glimt av sjön mellan dungar av hög vegetation.

Norr om vägen ligger Boåsen med Bofors herrgård dolda bakom täta trädridåer.

Vägrummet är gestaltat likt det vid Viaduktgatan med rörräcken och låga buskplanteringar i mittremsan.

Trafikplats Boåsvägen/Hyttåsvägen är en

Bild 7. Järnvägsbank med stödmurar skärmar av centrum från E18. (Google maps)

Bild 8. Akveduktrondellen är gestaltad med planteringar och ytor av singel i olika nyanser. Bullerskyddsskärm av glas mot söder. (Google maps)

planskild trafikplats med korta av- och påfartsfält på båda sidor. Ansluter till Boåsvägen på norra sidan E18 och en cirkulationsplats på Hyttåsvägen/Hertig Carls allé på södra sidan. Trafikplatsen är huvudtillfart för bostads- och rekreationsområden längs stranden i centrala Karlskoga samt till badhuset och Bregårdsskolan med Campus Alfred Nobel. Trafikplatsen är också sekundär tillfart till Karlskoga centrum.

Korsningen Stallbacken är utformad som en T-korsning belägen på södra sidan E18 med endast av- och påfart för trafik i östgående riktning (s.k. höger in/höger ut). Det går inte att korsa E18 i denna punkt. Korsningen ansluter till Boforsområdets huvudkontor, Bofors hotell med flera anläggningar.

På sträckan mellan Stallbacken och Timsälven saknas avgränsning kring E18 och vägrummet flyter ut över intilliggande öppna ytor. På båda sidor finns stora parkeringsplatser och på söder sida löper en gång- och cykelväg samt en lokal parallellväg. På söder sida ligger också flera vackra gamla byggnader som Bofors hotell och Mässen som vittnar om Bofors svunna glansdagar.

Korsningen E18/Filipstadsvägen är en signalreglerad korsning i plan som ligger direkt väster om Timsälven. Denna korsningspunkt är anslutning från öster mot centrum. Intill korsningen ligger en drivmedelsstation (Cirkle K). Mot söder ansluter korsningen som huvudtillfart till Boforsområdets största kontorskomplex Dammbrokontoret och Bofors hotell.

Bild 9. Bullerskydd på båda sidor om E18 vid Viaduktgatan. (Google maps)

Bild 10. Vid Stallbacken ligger flera stora parkeringsytor intill E18. Boforsområdets bebyggelse syns i bakgrunden. (Google maps)

Bild 11. Vid Korsningen E18/Filipstadsvägen ligger Mässen. (Google maps)

4.2 Analys av Ekebykorset

Befintliga vägförhållanden vid Ekebykorset
Ekebykorset är den första plankorsningen på E18 när trafikanter kommer in i Karlskoga västerifrån. Korsningen utgörs idag av en signalreglerad fyrvägskorsning i plan, där lokalgatorna Selma Lagerlöfs väg och Skrantahöjdsvägen ansluter till E18 från norr respektive söder. De korsande lokalgatorna har gång- och cykelbanor på båda sidorna. På E18 och Skrantahöjdsvägen finns bussfickor, som inte trafikeras idag, i anslutning till Ekebykorset.

Den aktuella korsningen är en komplicerad vägmiljö med stor trafikvolym i alla riktningar där även oskyddade trafikanter passerar över E18 via signalreglerade övergångställen.

Vägområdet är relativt brett, ca 25 meter vad gäller E18 och ca 20 meter för de båda anslutande gatorna, Selma Lagerlöfs väg och Skrantahöjdsvägen.

Bild 12. Aktuellt vägområde med befintlig korsning vid Ekebykorset. (Lantmäteriet)

Omgivande miljö och landskap
För trafikanter som kommer från väster på E18 är korsningen den första tydliga kopplingen mot Karlskoga tätort. E18 storskaliga landsvägrum möter stadens gaturum med en mer småskalig karaktär. I anslutning till dagens korsning som domineras av asfaltsytor och signal- och belysningsstolpar öppnar sig vägrummet och ”sväller ut” över öppna gräsytor. Marken i och runt korsningen är i det närmaste helt plan.

I vägrummet kring Ekebykorset finns en mängd reklamflaggor och skyltar vilket bidrar till ett rörigt intryck.

Landskapet kring korsningen domineras av stadsbebyggelse som genomskärs av E18 i väst-östlig riktning. Bebyggelsen söder om E18 och västerut består av en drivmedelstation (St1) och mindre verksamheter och industribyggnader. Mot sydost finns villabebyggelse bakom en vegetationsklädd vall samt en bilrekondverksamhet och verkstad (Auto Bilvård och Bilservice) som ligger närmast korsningen.

Nordost om korsningen finns fyra flerfamiljshus (Brf Mårbacka). Husen är placerade i

Bild 13. Korsningen domineras idag av stora asfaltsytor. Flaggor och reklamskyltar bidrar till ett rörigt intryck. (Google maps)

Bild 14. Drivmedelstation och bostad ligger i anslutning till korsningen på södra sidan.

vinkel så att ytorna närmast korsningen består av en öppen gård som avgränsas av en uppväxt trädridå/allé mot Ekebykorset. Tre av byggnaderna ligger nära intill E18. Två av dem med gaveln mot och ett längs med vägen. Här ligger uteplatser och balkonger endast ca 15 meter från europavägen.
Möckelngymnasiet ligger intill bostadsområdet. I den nordvästra kvadranten ligger ytterligare en drivmedelstation (OKQ8) och en verkstad (MECA) intill korsningen. Ekeby stadsdelscentrum samt bostäder i tre stycken niovånings punkthus ligger också i nära anslutning till Ekebykorset.

Bild 15. Bostadshus vid Brf. Mårbacka ligger nära E18.

Bild 16. Drivmedelstation och punkthus i nordvästra kvadranten av korsningen.

Målpunkter kring Ekebykorset
Målpunkter i direkt anslutning till Ekebykorset är de drivmedelsstationer och verksamheter med fordonskoppling som ligger i angränsning till korsningen.

Sydväst om Ekebykorset ligger ett mindre industriområde med blandade verksamheter. Vidare söderut utmed Skrantahöjdsvägen finns Skrantatorget med handel och Karlskoga kommuns kontorslokaler.

Nordväst om Ekebykorsningen finns handel vid Ekeby centrum. Nordväst om aktuellt projekt finns också nöjesanläggningen Boda Borg. Komvux ligger mittemot Bodaborg. Beijer byggvaruhandel och Trätoffelfabriken är andra verksamheter som nås via Selma Lagerlöfs väg. Karlskoga-Degerfors Baptistförsamlings kyrka ligger på Selma Lagerlöfs väg. För de oskyddade trafikanterna är Möckelngymnasiet nordöst om projektet en viktig målpunkt.

Bild 17. Målpunkter och ytanvändning i anslutning till Ekebykorset.

Rörelsemönster vid Ekebykorset
För fordonstrafiken är E18 genom Karlskoga ett stort stråk, en ”pulsåder”, som binder samman de olika stadsdelarna och målpunkter i staden med varandra. Lokaltrafiken blandas med en stor mängd genomfartstrafik.

För de boende och oskyddade trafikanterna utgör E18 däremot en kraftig barriär. Gående- och cyklister hänvisas till ett antal portar och passager i plan för att korsa E18. Korsningspunkten vid Ekebykorset är i sig en sådan viktig nod för stadsdelarna Ekeby och Skranta, norr respektive söder om E18, där samtliga trafikslag korsas med varandra i plan.

Känslighet och potential
Vägområdet utmed E18 utgör ett långsträckt storskaligt rum med tydlig öst-västlig riktning. Vägrummet är brett och öppet. Det avgränsas av en vildvuxen trädridå både öster och väster om korsningen. Vid Ekebykorset finns inga avgränsningar utan vägrummet sväller ut över öppna kringliggande fastigheter och blir mer diffust.

Korsningen utgör ett första möte med staden för trafikanter från väster. Bostadsbebyggelse

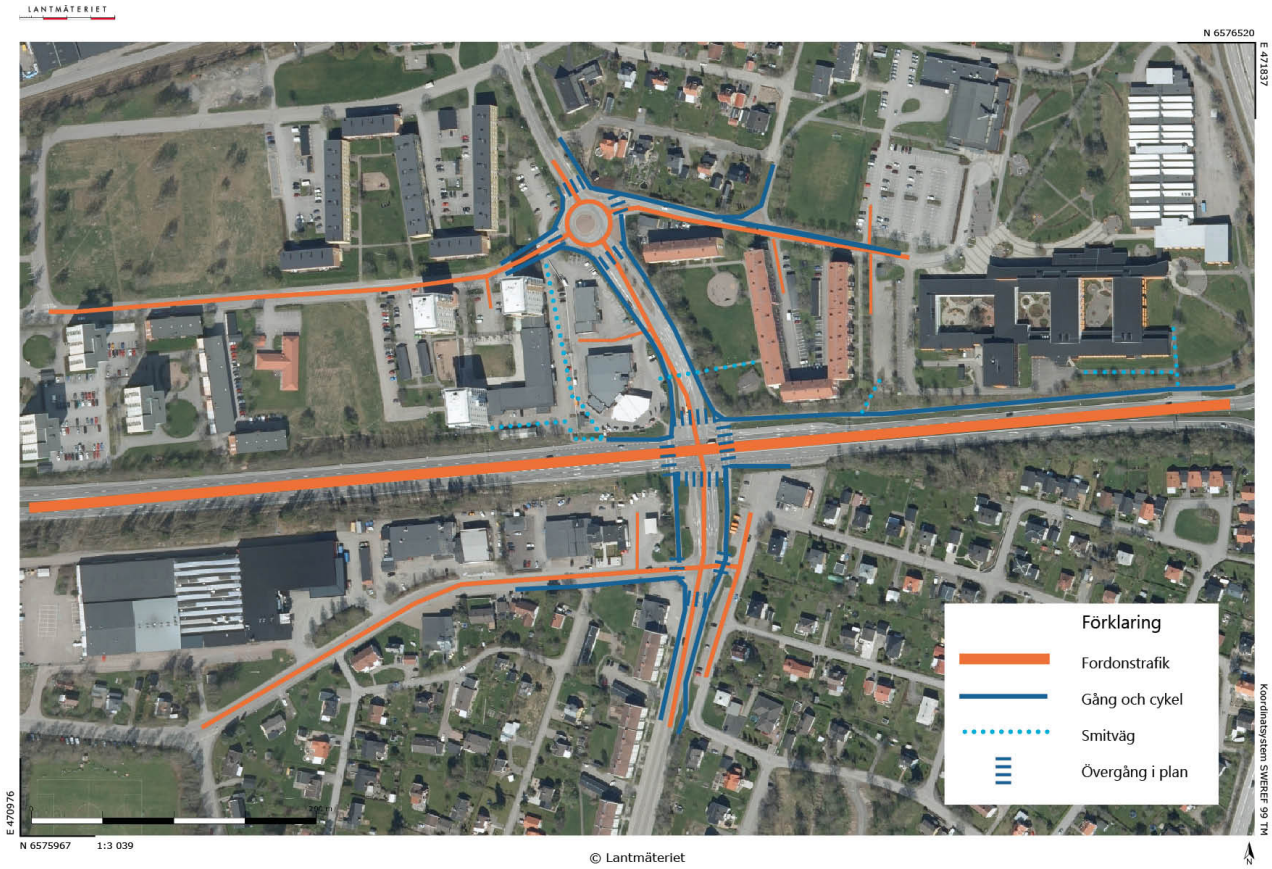

Bild 18. Rörelsemönster för olika trafikslag i och kring Ekebykorset.

i 4 till 9 våningar på norra sidan av korsningen ger stadskaraktär åt platsen. På södra sidan är skalan på bebyggelsen lägre och består huvudsakligen av verksamheter i ett plan.

Platsen för den planerade förändringen kring korsningen utgörs av ett storskaligt vägrum som i sig är mindre känsligt för förändring eftersom vägrummet inte har en tydlig karaktär utan är diffust och rörigt. Korsningen har stor potential att förändras till det bättre. Ekebykorset kan i och med ombyggnaden bli en tydligare och mer stadsmässig port till staden från västra infarten. För oskyddade trafikanter som ska passera E18 skapas en miljö som blir tryggare och säkrare miljö.

Trädridån mot brf. Mårbacka utgör idag en karaktäristisk skyddande avgränsning av gården mot E18. Det intrång som krävs för att genomföra den föreslagna ombyggnaden påverkar miljön kring bostäderna på ett negativt sätt då delar av trädridån måste avverkas.

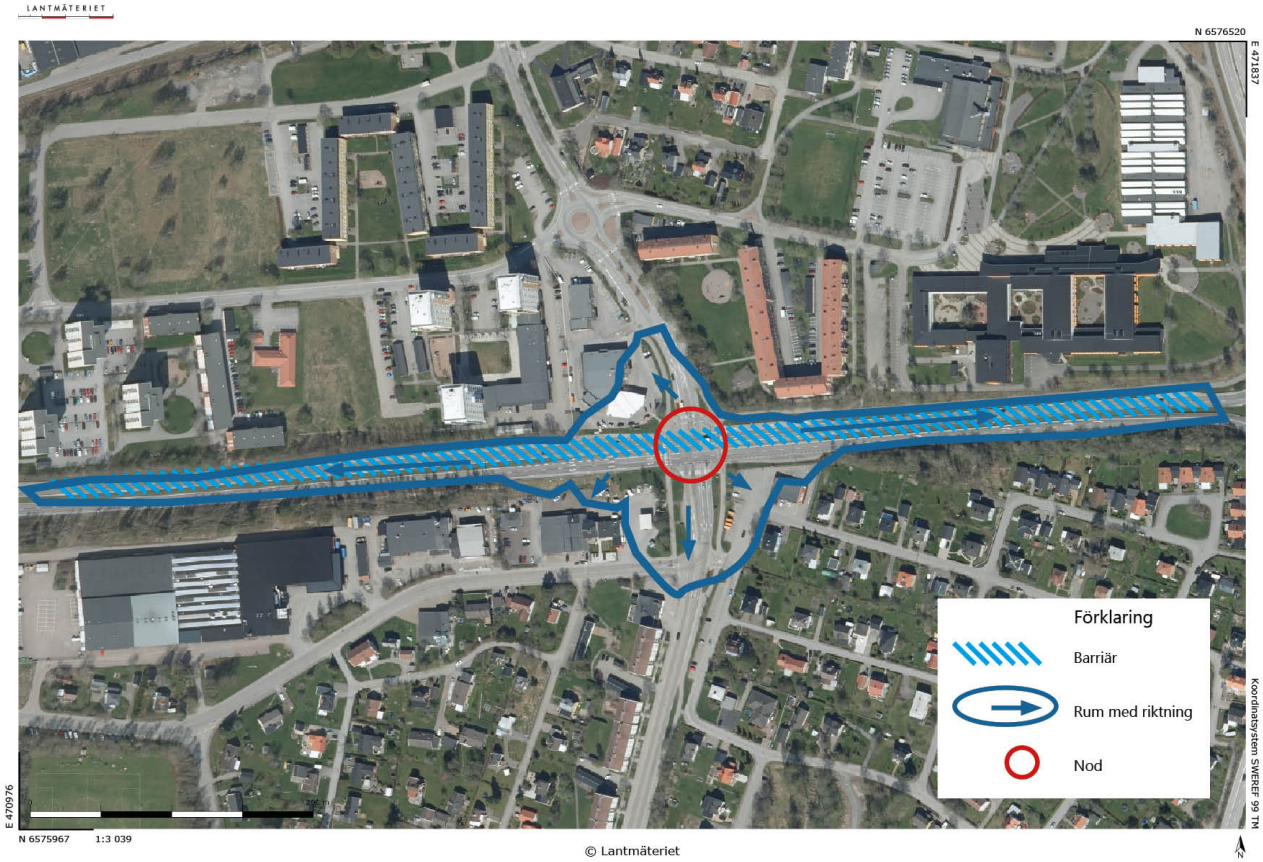

Bild 19. Vägrummet utmed E18 är långsträckt och storskaligt. E18 utgör en barriär för oskyddade trafikanter. Ekebykorset är ett viktigt nod där de kan korsa E18 i plan.

5. Gestaltningsmål

Trafikantperspektiv
Målen för vägens inre rum relateras till trafikantens perspektiv. I gestaltningen av det inre rummet eftersträvas en konsekvent och tydlig utformning som underlättar trafikantens orienterbarhet och samspelar med aspekter gällande trafiksäkerhet. Det inre rummet präglas bland annat av den utrustning som är nödvändig för den aktuella vägsträckan; räcken, belysning, stödmurar, skyltar, bullerskydd och konstbyggnader. Vägens inre rum kan också präglas av en medveten användning av vegetation för att inrama, skapa utblickar eller skärma av vägrummet mot omgivande landskap.

Åskådarperspektiv
Vägens yttre rum relateras till ett åskådarperspektiv. Det övergripande målet med utformningen av det yttre rummet är att anpassa ombyggnaden av vägen till värden och strukturer i det omgivande landskapet. Avsikten med gestaltningen är att skapa en så tilltalande miljö som möjligt för betraktaren vid sidan av vägen. För den aktuella korsningen är det framförallt boende i nära anslutning till E18 som kommer påverkas av vägprojektet. Påtagligt landskapselement som påverkar betraktare av vägen idag är allén utmed Selma Lagerlöfs väg och trädridåerna längs med E18 som fungerar som en visuell barriär mellan väg och omgivningen.

Utifrån trafikantperspektiv och åskådarperspektiv har ett antal övergripande gestaltningsavsikter eller gestaltningsmål formulerats. Dessa mål ligger till grund för utformningen av ombyggnaden av Ekebykorset.

Övergripande gestaltningsmål
Utformningen av cirkulationsplatsen och gång- och cykelporten vid Ekebykorset ska bidra till ett ökat intryck av stadsmässighet och en tydlig och välordnad stadsentré. Målsättningen med gestaltningen av platsen är att skapa en trygg, överblickbar och stadsmässig utformning för samtliga trafikanter.

Gestaltningen av den nya cirkulationsplatsen vid Ekebykorset samordnas med övriga genomförda utbyggnads etapper av E18 genom Karlskoga för att skapa enhetlighet och ett helhetsgrepp för upprustning av genomfarten.

Träd och planteringar ska återplanteras för att på sikt skapa en trädridå kring vägen. Användningen av vegetation är ytterst viktig för helheten i projektet. Ny sammanhängande vegetation bidrar till att markera vägrummet och skapa en tydlig gräns mellan vägens yttre och inre rum. Att minska ner vägrummets bredd bidrar också till en minskad hastighet och annonsera entrén till staden.

Gestaltningsmål kopplat till åskådarperspektivet är att återskapa en bra boendemiljö för de bostäder som ligger i anslutning till projektet, ute såväl som inne. För de företag som driver verksamhet kring korsningen är en god tillgänglighet av stor vikt. Tydlig angöring från E18 och skyltläge mot vägen är viktigt för näringsidkare.

De viktigaste riktlinjerna för att gestaltningens huvudintensioner inte ska gå förlorade är att se till anläggningens helhet. Att se till både form och funktion och göra lösningar som är ekonomiskt hållbara. Att inte göra speciallösningar som inte är långsiktigt hållbara och som försämrar helheten. Till exempel inte göra murar och sätta räcken för att bevara ett enskilt träd som sedan ändå inte överlever.

Prioriteringar ska göras för att skapa en trygg och tillgänglig miljö kring anläggningen så att de oskyddade trafikanterna väljer att använda porten och inte genar över korsningen i plan.

Övergripande gestaltningsmål:

- Stadsmässig utformning
- Tydlig entré till staden
- Trygg och överblickbar miljö för alla trafikanter
- Enhetlig utformning som hänger samman med hela genomfarten
- Vegetation är viktigt för helheten i projektet

6. Utformningsförslag

I detta skede, vägplan, har det väsentliga gestaltningsarbetet genomförts integrerat med vägprojekteringen där cirkulationsplatsen och gång- och cykelporten har justerats i höjd och sidled för att passa väl in i omgivningen och för att göra ett så litet intrång som möjligt på intilliggande fastigheter.

Vid samråd med Karlskoga kommun som ska överta drift och underhåll av stora delar av anläggningen, har önskemål om att ombyggnaden av Ekebykorset ska gestaltas med ett övergripande ”Värmlandstema” framförts.

6.1 Väg och cirkulationsplats

Orienterbarhet och tydlighet i väg- och gatumiljön skapar mindre osäkerhet för trafikanter som använder vägrummet. Det medför förutsättningarna för ett jämt trafiktempo.

E18 och cirkulationsplatsen i Ekebykorset samt rondellytan och kringliggande ytor ska gestaltas med ett medvetet val av ingående material för att skapa ett harmoniskt och enhetligt trafikrum. Det ska vara tydligt att man kommit till Karlskoga och en röd tråd ska finnas i gestaltningen av hela genomfarten. Cirkulationsplatsen vid Ekebykorset ska markera entrén till staden från väster och bidra till en sänkt hastighet.

Rondellyta

Karlskoga kommunen planerar att placera ett högt konstverk i rondellytan. Kommunen har kontakt med en konstnär som arbetar med offentlig konst. Förslaget till ett konstverk finns framtaget och symboliserar en skogsstjärna (blomma) som koppling till Värmland. Skogsstjärna är Värmlands landskapsblomma.
Ett lämpligt läge i rondellytan är studerat för placering av konstverket för att klara Trafikverkets kraven på eftergivlighet.

Rondellytan ges en medveten och tydlig gestaltning som hänger samman med den konstnärliga utsmyckningen. Ytan ska bestå av lättskötta grönytor av sedum eller låg ängsyta i kombination med ytor av smågatsten. Rondellen ska se välskött ut året om. Exakta växt- och materialval görs i samarbete med Karlskoga kommun i nästa skede.

Skrantahöjdsvägen och Selma Lagerlöfs väg

Anslutningarna till lokalgatorna Skrantahöjdsvägen och Selma Lagerlöfs väg ska utformas stadsmässiga och med ett gaturum i mindre skala än genomfarten.

På Selma Lagerlöfs väg har en cirkulationsplats och mittremsa med trädplantering nyligen anlagts precis norr om det aktuella projektet. Anslutningen vid Ekebykorset ska utformas på liknande sätt med mittremsa och träd för tydlig koppling och en stadsmässig karaktär.

Bild 20. Selma Lagerlöfs väg ska utformas med mittremsa och trädplantering likt befintlig refug som nyligen anlagts.

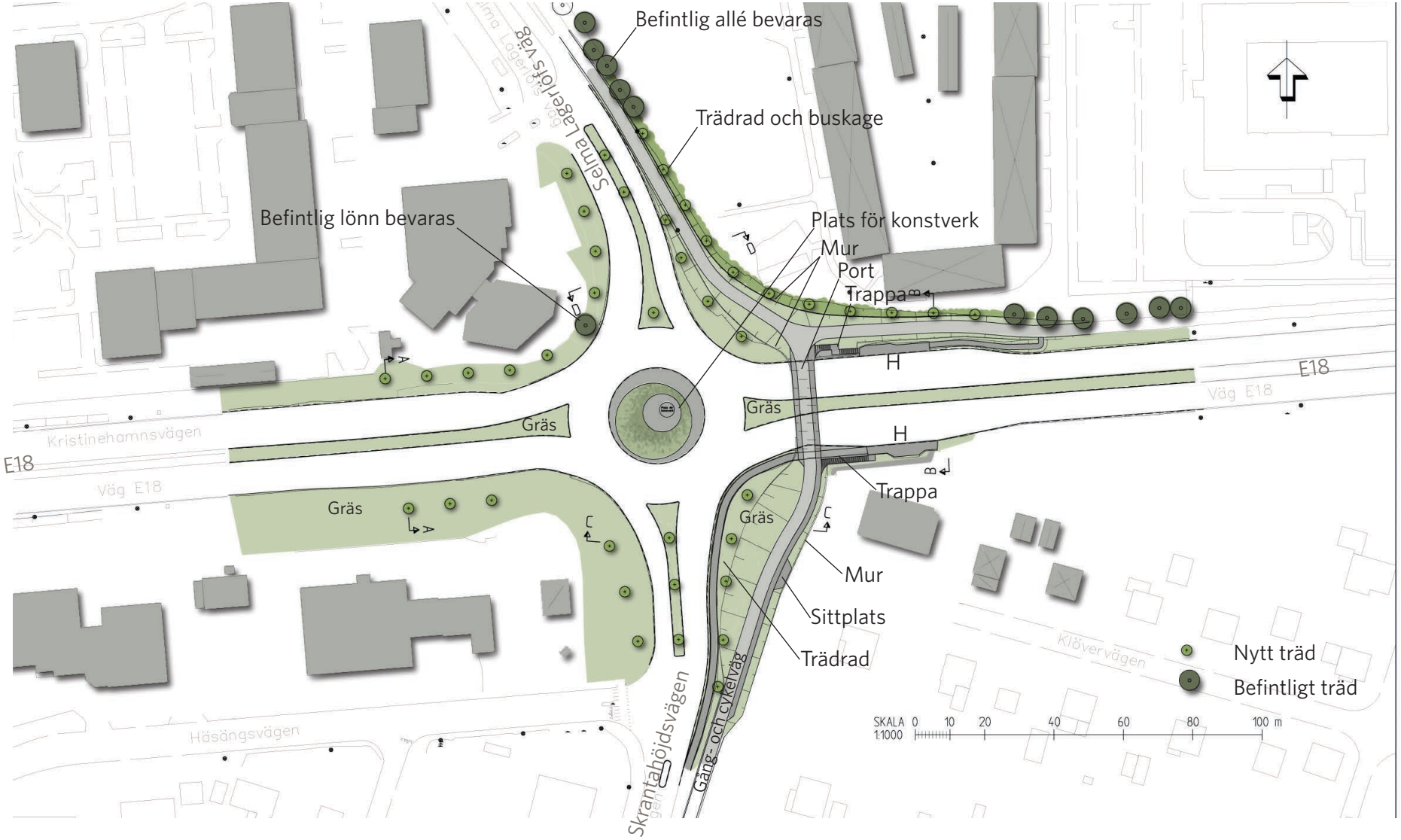

Bild 21. Förslagsplan. Ombyggnad av Ekebykorset till cirkulationsplats med gång- och cykelport på öster sida. Hållplatser på E18 nås via trappor eller tillgänglighetsanpassad gångväg.

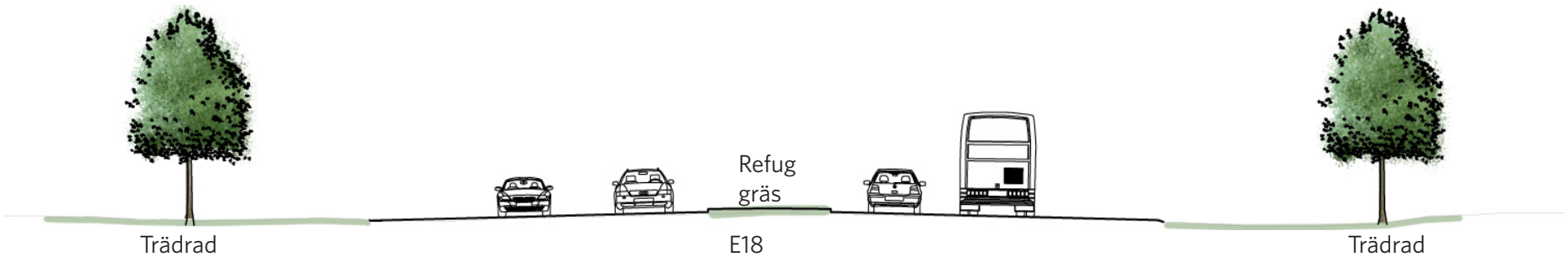

Bild 22. Sektion A-A. Vägrummet kring E18 på väster sida om Ekebykorset avgränsas med träd.

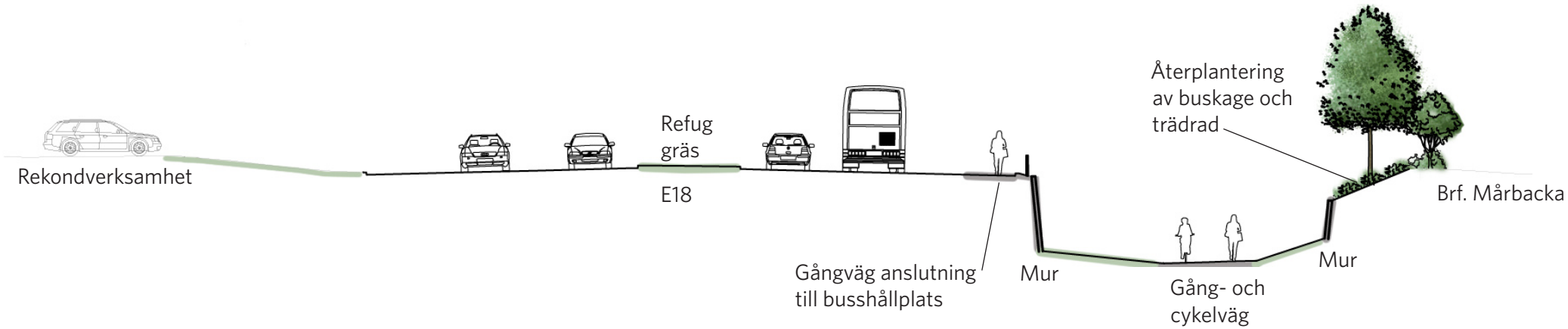

Bild 23. Sektion B-B. Vägrummet kring E18 på öster sida om Ekebykorset mot Brf. Mårbacka återplanteras det befintliga buskage som måste tas ner.

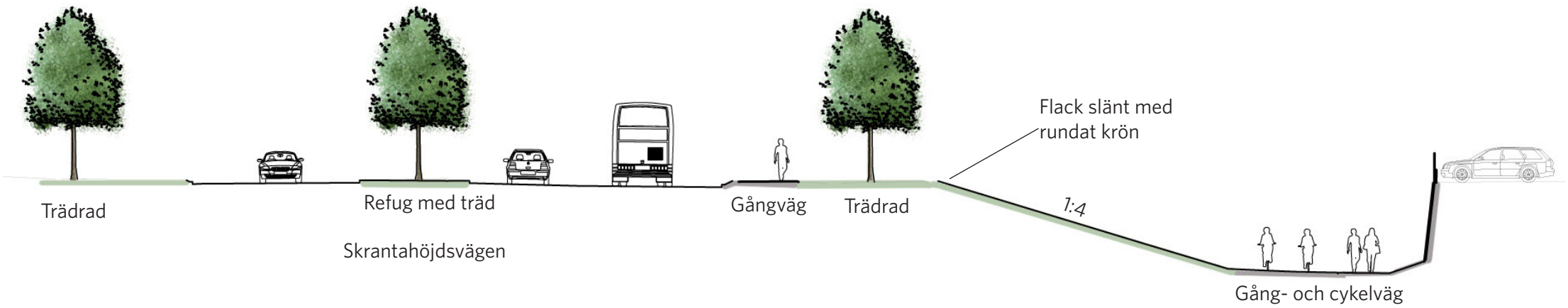

Blid 24. Sektion C-C. Vägrummet kring Skrantahöjdsvägen.

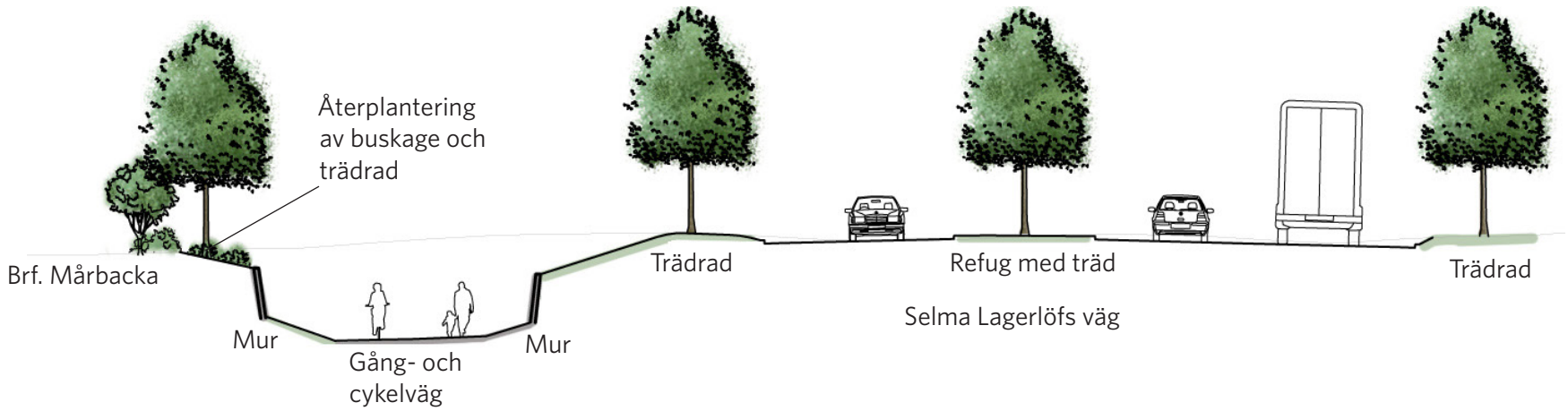

Bild 25. Sektion D-D. Vägrummet kring Selma Lagerlöf väg.

Även Skrantahöjdsvägen ska utformas med träd i mittrefugen.

E18
Plantering av träd utmed båda sidor om E18 ska utföras för att avgränsar vägrummets bredd fram till cirkulationen. Genom att minska ner vägrummets skala bidrar man till att annonsera att trafikanterna på E18 närmar sig staden och i sin tur sänker hastigheten.

Konstnärlig utsmyckning och effektbelysning i rondellytan bör fungera som ett visuellt stopp oavsett årstid.

Vid val av material och ytskikt ska miljömässiga alternativ väljas i första hand och ett långsiktigt skötselperspektiv beaktas.

Busshållplatser ska utformas tillgänglighetsanpassade. Hållplatsen på söder sida om E18 ska förses med kur.

6.2 Gång- och cykelväg
Gång- och cykelvägen ska utformas 3,5 meter bred och med en max lutning på 4,5 % för att uppfylla kraven på tillgänglighet enligt VGU. God sikt och överblickbarhet är viktigt på båda sidor där gång- och cykelvägen skär ner mot porten. På norra sidan där en gång- och cykelbana ansluter från öster är det extra viktigt att tillskapa ett överblickbart rum i anslutning till porten.

Genom gång- och cykelporten ska gång- och cykeltrafik separeras för att öka känslan av trygghet. Gångytan under porten ska utförs som en plattyta för att avskiljas från cykelbanan.

En mindre sittplats med soffor ska placeras utmed gångbanan på söder sida om gång- och cykelporten.

Bild 26. Gång- och cykelporten utformas likt den befintliga port som finns vid Viaduktgatan.

Port
Den planskilda passagen för oskyddade trafikanter ska utformas trygg, tillgänglig och attraktiv att använda. Gång- och cykelporten görs 6,5 meter bred för att upplevas öppen och för att medge god genomsikt.

Vingarna från porten ska vinklas ut för maximal genomsiktlighet och ljusinsläpp. Väggarna ska ges material som inte inbjuder till klotter, men de ska också vara möjliga att klottersanera. Väggar och tak ska ha en hög ljushetsgrad för att reflektera ljus med bästa möjliga effekt för att skapa en ljusare och tryggare passage.

Som beklädnad på portens väggar föreslås emalj. Materialet är lätt att klottersanera, går

Bild 27. Exempel från Viaduktgatan med tydlig separering av gång- och cykelstråk med olika ytskikt.

att kombinera med belysning och använda som en del av den konstnärliga utsmyckningen. Emaljen ska ges ett motiv med knyter av till ”Värmlandstemat” t ex en skogssiluett. Motiv för utsmyckning av porten detaljstuderas vidare i nästa skede och i samråd med Karlskoga kommun.

Murar
Höjdskillnaden mellan kringliggande mark och gång- och cykelväg ska tas upp med en kombination av slänter och stödmurar. Stödmurar kring porten ska utformas som en del av porten så att de hänger samman med den i skala och formspråk. Mjuka former och planteringar bidrar till en ökad upplevd trygghet.
För ett öppet intryck och god sikt ska murarna placeras en bit upp i slänten.

Murarna närmast porten och mot hållplatserna blir upp mot tre meter höga. De höga murarnas yta ska smyckas med en relief, s.k. grafisk betong. Motiv väljs i nästa skede i samråd med Karlskoga Kommun. Även här ska ”Värmlandstemat” ligga till grund för utformningen.

Trappor
Trapporna som ansluter från porten upp till busshållplatserna på E18 utförs av blocksteg i ljusgrå betong. Understa och översta trappsteget ska kontrastmarkeras för att uppfylla kraven på god tillgänglighet.

6.3 Bullerskyddsåtgärder
Utförda bullerberäkningar visar att bullernivåerna inte kommer att överstiga gällande gränsvärden på 65 dBa för uteplats. Inga åtgärder för att reducera buller blir alltså aktuella i projektet.

För utförligare beskrivning och beräkningar av bullernivåer se Trafikbullerutredning för projektet.

6.4 Vegetation
Det är viktigt att medvetet jobba med vegetation och vegetationsstrukturer för att skapa god stadsmiljö i projektet.

Bild 28. Exempel på beklädnad av emalj i gång- och cykelport.

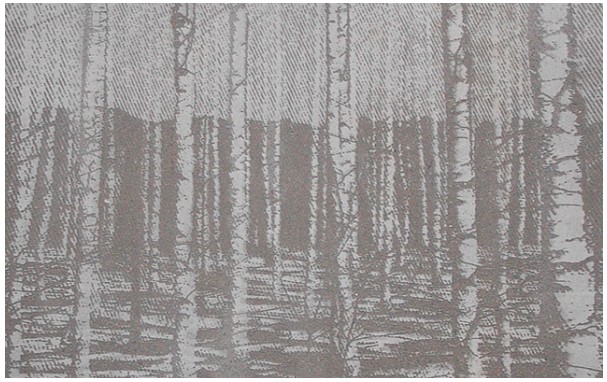

Bild 29. Exempel på utsmyckning av en betongvägg med motiv av grafisk betong.

Bild 30. Exempel på betongvägg med naturmotiv.

Detta görs med tydlighet och enkelhet i användningen av vegetation. Rytm, höjd och volym är viktiga beståndsdelar i vegetationshanteringen. Vägrummets karaktär kan förtydligas med hjälp av vegetation och olika vegetationsstrukturers förhållande till varandra och till vägrummet. Träd bidrar även till förbättrad luftkvalité i staden.

Ny vegetation bidrar till att markera vägrummet och skapa en tydlig gräns mellan vägens yttre och inre rum. Användningen av vegetation är ytterst viktig för helheten i projektet. Träden ska bidra till att ge platsen kring cirkulationsplatsen en stadsmässig karaktär och samtidigt även bidra till att trafikanterna sänker farten.

Plantering av träd och annan vegetation kring vägen hjälper till att avgränsa och täta till vägrummet och ta ner skalan. Plantering i mittremsan delar upp vägrummet till två mindre vägrum.

Utmed gång- och cykelstråken där oskyddade trafikanter rör sig undviks täta planteringar. Istället väljs klippta gräsytor, låga marktäckande planteringar och stamträd för genomsikt med tanke på trygghetsaspekten.

Befintlig vegetation

Befintlig solitär lönn i nordvästra kvadranten på OKQ8:s fastighet bevaras och skyddas under byggtiden. Det solitära trädet utgör ett vackert landmärke i gaturummet.

Befintligt trädridåer (blandade arter dominerat av sälg, lönn och björk) utmed E18 väster och Ekebykorset ska bevaras och gallras för ett mer stadsmässigt och välordnat intryck. Träden ska skyddas under byggtiden så att de inte skadas.

Bild 31. Befintlig trädridå/allé mot Selma Lagerlöfs väg består av björk och lönn.

Bild 32. Befintlig solitär lönn vid OKQ8 bevaras och skyddas under byggtiden.

Bild 33. Befintlig trädridå längs med E18 mot brf. Mårbacka påverkas av ombyggnaden.

Utmed Skrantahöjdsvägens östra sida står fyra stycken lönnar som står så till att de inte kan bevaras. Lönnarna är i dålig kondition och ur gestaltningssynpunkt har de inget större värde då de är ojämna i storleken och har skador på stam och krona. Träden har även inventerats med avseende på naturvärden som förekomst av lavar. Inga bevaransvärda lavar kunde hittas på träden. Lönnarna ersätts med nya stamträd placerade i ytan mellan Skrantahöjdsvägen och gång- och cykelvägen.

Nyplantering träd
För att bidra till sänkt hastighet avgränsas vägrummet kring E18 med trädplanteringar på båda sidor där utrymme finns.

Bild 34. Exempel på cirkulationsplats med konstnärlig utsmyckning i kombination med ytor av smågatsten och äng.

Trädridån/allén utmed Selma Lagerlöfs väg bevaras i möjligaste mån. Då det är oundvikligt med intrång på fastigheten och djup schakt för stödmurar måste ett tjugotal träd mot E18 samt mot Selma Lagerlöfs väg tas ner.

Som kompensation för trädridån som tas ned mot bostadsrättsföreningen i den nordöstra kvadranten föreslås nyplantering av stamträd Det befintliga vegetationsridån kring kvarteret har naturvärden därför återplanteras av buskaget med samma typ av bärbuskar och fruktträd. Även ur geestaltningssynpunkt är det viktigt att på sikt återskapa den avskärmande tät och hög vegetationsvolymen. Buskaget är en viktig karaktärsskapare och ridå som skyddar bostadsgården.

Bild 35. Exempel på marktäckande busker i slänt.

För att definiera och avgränsa vägrummet kring lokalgatorna planteras trädrader. Uppstammade alléträd väljs för god genomsikt. Önskemål om specifika arter stäms av med Karlskoga kommun i nästa skede.

Släntplantering
Slänter vid stödmurarna ska planteras med skötselextensiv vegetation så som marktäckande perenner och buskar. Planteringar med det övergripande ”Värmlandstemat” önskas av Karlskoga kommun. I samråd med kommunen görs artval och utformas ytorna i nästa skede.

Refuger och remsor
Mittrefug på E18 ska utföras som klippt gräsytor likt befintliga anslutande refuger.

Refuger på Skrantahöjdsvägen och Selma Lagerlöfsväg utformas med betongmarksten eller sedum och trädrader. Samma art av träd, *Blodhägg, Prunus padus ”Colorata”*, som i befintlig refug används på Selma Lagerlöfs väg.

Klippt gräs används utmed gång- och cykelvägen för bredda vägrummet och få det öppet och överskådligt.

Sedum eller ängsmatta föreslås i kombination med smågatstensytor i rondellmitt.

6.5 Utrustning

Det finns en risk att trafikantupplevelsen kan bli rörig om för många tillägg och element adderas till vägmiljön kring genomfarten. Det är redan en miljö med mycket rörelse och många intryck. Därför bör antalet tillägg i form av utrustning hållas nere. De tillägg som skyltar, räcken, belysning, mm som måste adderas till vägrummet samordnas med en övergripande helhet längs genomfarten. Det kan vara mindre skillnader i uttryck men det är gynnsamt för helheten om de kommer från samma produktfamilj med liknande formspråk och i liknande material. Allt för att inte skapa en för splittrad miljö. Utrustning och anläggningskompletteringar, exempelvis skyltar, räcken och belysning, ska ges en konsekvent och medveten gestaltning gällande val av material och utformning. Utrustning väljas utifrån ambitionen att skapa en vägsträcka som upplevs vara väl omhändertagen och som i material och utformning har stadsmässiga kvalitéer. Avsikten är att bidra till en lugn trafikantupplevelse som tydligt kan bidra till att förstärka vägens stadsnära läge.

För att hänga samman med övriga ombyggdasträckor av genomfarten ska galvaniserad utrustning som stolpar, väg- och broräcken m.m. väljas utmed E18.

Utmed gång- och cykelvägen samt Selma Lagerlöfs Väg och Skrantahöjdsvägen ska svartlackerad utrustning väljas för en stadsmässig karaktär.

Soffor

Soffor utmed gång- och cykelvägen ska vara av samma typ som de som finns vid Viaduktgatan för att knyta samman passagerna utmed genomfarten. Soffan Nola Kalmar med röd sits och svart stativ ska användas.

Räcken

Placering och behovet av räcken studeras i nästa skede. Räcken för att förhindra smitväg över E18 placeras inte i mittremsan utan ska placeras vid sidan av vägen.

Bro och sidoräcken utförs som galvaniserade-rörräcken för att hänga samman med redan ombyggda sträckor av E18.

Räcken för gång- och cykelväg och kring busshållplatser ska utföras med genomgående överliggare och spjälgrind. De ska vara pulverlackerade i svart kulör.

6.6 Skyltning

Trafikskyltning styrs av lagstiftning och kan inte påverkas mer än i relativt liten omfattning när det gäller placering, omfattning och utformning. En avstämning ska dock ske mellan projektets skyltansvariga och projektets gestaltningsansvariga.
Antalet skyltar och skyltstorlekar minimeras.

Placering av skyltar ska utföras med stor omsorg utifrån platsens förutsättningar och får inte förta upplevelsen av platsen. Vegetation och bebyggelse bör användas för att ge vägmärket visuellt stöd. Skyltar placeras på ett sådant

Bild 36. Soffan Nola Kalmar placeras utmed gång- och cykelvägen.

Bild 37. Exempel på räcke med genomgående överliggare och spjälgrind i svart kulör.

Bild 38. På Skrantahöjdsvägen och Selma Lagerlöfs väg sätts vägskyltar i båge.

sätt att de inte skymmer utblickar från väg eller på annat sätt innebär störningar i omgivningen.

Det är viktigt att komma ihåg att baksidan av skyltar har lika stor yta som framsidan.
Stativ för stolpar för skyltar ska samordnas med övrig utrustning avseende form, färg, skala och material. Formspråket ska vara rakt, enkelt och rent.

Skyltar på lokalgatorna ska sättas i svart båge.

6.7 Belysning

Övergripande mål med belysningen är att ge en god visuell ledning och överblickbarhet liksom trygghet och estetiska värden för alla trafikslag.

Belysningen i och kring gång- och cykelporten ska bidra till att skapa en attraktiv plats så att gående och cyklister väljer att använda porten istället för att passera korsningen i plan. Det är viktigt att trappor, ramper och gång- och cykelporten blir väl upplyst för att skapa en trygg miljö. Samtidigt måste anläggningen vara motståndskraftig mot vandalisering och lätt att underhålla.

Ny vägbelysning ska anpassas till befintlig belysning utmed genomfarten med placering på ömse sidor om E18.
Svarta stolpar ska väljas utmed gång- och cykelvägen.

Effektbelysning ska användas i porten och/eller på murar, slänter och befintliga uppväxta träd. Även soffor vid sittplats kan kompletteras med belysning.
Rondellen ska vara väl belyst för god överblickbarhet. El dras fram till rondellytan för eventuell effektbelysning av konstverk.

7. Drift och underhåll

I det fortsatta gestaltningsarbetet ska ett långsiktigt och hållbart perspektiv även beaktas för att säkerställa framtida kvaliteter. Framtida drift- och underhållsmöjligheter och ekonomi är viktiga förutsättningar för projekteringen. I det vidare arbetet med projektet är det även viktigt att klargöra gränsdragningen gällande skötsel mellan Trafikverket och Karlskoga kommun.

Ur gestaltningshänsyn är dålig skötsel av anläggningen en stor risk för slutresultatet. Det spelar ingen roll hur stora intensioner gällande gestaltning som bestäms under projekteringen om den färdiga anläggningen inte sköts och förvaltas på lämpligt sätt.

Projektets budget bör också innefatta utformnings- och gestaltningsförslagen annars finns en stor risk att just gestaltningen bantas bort.

8. Rekommendationer inför fortsatt arbete

De intensioner som beskrivs i detta gestaltningsprogram ska föras vidare till nästa fas av projekteringen. De tankar och idéer som genomsyrat vägplaneprocessen ska även arbetas in i bygghandlingen. För att gestaltningen i ett projekt ska följa med ända in i byggskedet är det viktigt att de mjuka parametrar som beskrivs i så stor utsträckning som möjligt skrivs in i de tekniska beskrivningar som upprättas. Stor vikt ska läggas vid att beskriva de mjuka värdena och göra dem kalkylerbara så att de följer med hela vägen till färdig anläggning.

Särskilt viktiga punkter att ta med och utreda vidare i nästa skede är:

- Vid framtagandet av ritningar för rondellen ska dialog föras med Karlskoga kommun och konstnär kring utformning, ytskiktsmaterial och tekniska lösningar för placering av den konstnärliga utsmyckningen.

- Vid val av arter av nyplanterade träd och planteringsytor ska Karlskoga kommuns önskemål ligga till grund för projekteringen.

- Vid framtagandet av ritningar för porten och murar ska dialog föras med Karlskoga kommun kring utformning, mönster och utsmyckning.

- Vid projektering av belysning ska beaktas att belysning även ska användas för att skapa goda miljöer och förhöja till exempel befintliga träd.

TRAFIKVERKET

Trafikverket, Box 1333, 701 33 Örebro. Besöksadress: Järnvägsgatan 7.
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se